

O'zbekiston Respublikasining havo ifloslanishi va
ularni bartaraf qilish

Toshkent davlat agrar universiteti

Mevasabzavotchilik va uzimchilik fakulteti talabasi

Shuhratov Muhammadulloh Obidjon O'g'li 23-75 guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Respublikamizda bugungi kundagi atmosfera havosini muhofaza qilish sohasidagi muammolar va ularni bartaraf etish uchun keng ko'lamda olib borilayotdan ishlar

Kalit so'zlari: atmosfera, atmosfera havosining ifloslanishi, ekologik muammolar, havoni tozalash, atrof muhitni muhofaza qilish.

Аннотация: В данной статье рассказывается о проблемах в области охраны атмосферного воздуха в нашей республике на сегодняшний день и масштабной работе по их устранению.

Ключевые слова: атмосфера, загрязнение воздуха, экологические проблемы, очистка воздуха, охрана окружающей среды.

Abstract: This article talks about the problems in the field of atmospheric air protection and the large-scale work being done to eliminate them in our Republic today.

Key words: atmosphere, air pollution, environmental problems, air purification, environmental protection.

Ma'lumki, atmosfera havosiinng **ifloslanishi** turli ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarga olib keladi. Insonlar sog'lig'ining yomonlashuvi, binolar, tarixiy obidalarning yemirilishi, o'simlik va hayvonlarning nobud bo'lishi va boshqa hodisalar katta iqtisodiy zarar etkazadi. Faqatgina AQSHda havoning **ifloslanishi** inson sog'lig'iga etkazilgan ziyonni hisobga olmaganida, yiliga 30 mlrd. Dollardan ortiq moddiy zarar etkazadi. Atmosfera havosi o'z o'zini tozalash xususiyatiga ega. Lekin uning bu imkoniyati cheklangan. Yuqori darajadagi texnogen ifloslanishni bartaraf qilish insonlarning o'zlari amalga oshirishlari lozim bo'lgan vazifadir. **Havo** ifloslanishining oldini olish va kamaytirishning turli

yo'llari mavjud. Korxonalarda tozalash qurilmalari o'rnatiladi, zararli korxonalar shaxar chekkasiga chiqariladi

Ishlab chiqarish texnologiyasini o'zgartirish, ayniqsa chiqindisiz texnologiyaga o'tish ushbu muammoni hal qilishning eng istiqbolli yo'llari hisoblanadi. Hozirgi vaqtda havoning ifloslanishida avtotransportning hissasi oshib bormoqda. Dunyo bo'yicha 500 mln.dan ortiq avtomobil har kuni havoga yuz minglab tonna zararli birikmalar chiqaradi. Avtomobil tutunida 200 dan ortiq zararli birikmalar, shu jumladan o'pka raki va boshqa og'ir kasalliklarni keltirib chiqaruvchi birikmalar (benzapiirin, qo'rg'oshin va boshqalar) mavjud. **Toshkent** shahrida **havo** ifloslanishining 70 foizidan ortig'i avtotransport hissasiga to'g'ri keladi.

O'zbekistonning boshqa yirik shaharlarida ham **havo** ifloslanishida transportning hissasi ortib bormoqda. Transport harakatini tartibga solish, metro, elektr transportini rivojlantirish, yoqilg'1 sifatini yaxshilash va boshqa tadbirlar yirik shaharlar havosining ifloslanishini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Ekologik toza transport vositalarini yaratish shu kunning ustuvor vazifalaridan hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida atmosfera havosining **ifloslanishi** eng asosiy ekologik muammolardan biri hisoblanadi.

Tozalash filtrlari atmosfera sanoatining ifloslanishiga qarshi kurashning asosiy vositasidir. Atmosferaga chiqariladigan emissiyani tozalash ularni turli filtrlar (mexanik, elektr, magnit, tovush, va hokazo), suv va kimyoviy faol suyuqliklar orqali o'tkazish yo'li bilan amalga oshiriladi. Ular chang, bug'lar va gazlarni olish uchun mo'ljallangan. Tozalash inshootlarining samaradorligi boshqacha bo'lib, ham ifloslantiruvchi moddalarning fizik-kimyoviy

xususiyatlariga, balki foydalaniladigan usul va apparatlarning takomillashishiga bog'liq. Emissiyalarni qo'pol ravishda tozalashda ifloslantiruvchi moddalarning 70-84 foizi yo'q qilinadi, o'rtacha tozalash 95-98 foizni, nozik - 99 foiz va undan yuqori. Sanoat chiqindilarini tozalash nafaqat atmosferani ifloslanishdan himoya qiladi, balki korxonalariga qo'shimcha xom-ashyo ham foyda beradi. Chiqindisiz texnologiya biosferada yuzaga keladigan jarayonlar bilan solishtirganda samarali bo'ladi: ekosistemadagi bitta bog'ning chiqindilari boshqa yo'nalishlarda ishlatiladi. Biosferadagi siklik jarayonlar bilan taqqoslanadigan sikli chiqindilar ishlab chiqarish - sanoatning kelajagi, atrof-muhitning tozaligini ta'minlashning eng yaxshi usulidir.

Atmosferani ifloslanishdan himoyalashning bir usuli - bu yangi ekologik xavfsiz energiya manbalaridan foydalanishga o'tish. Masalan, Go'yoki energiyani ishlatadigan stantsiyalarni qurish, quyosh elektr stantsiyalaridan va shamol turbinasidan foydalanish. 1980-yillarda atom elektrostansiyalari (AES) energiya manbaining istiqbolli manbai hisoblangan. Atmosferani huquqiy himoya qilish - aholining konstitusiyaviy huquqlarini va atrof-muhit sohasidagi me'yorlarni amalga oshirish atmosfera havosini muhofaza qilish sohasida qonunchilik bazasini sezilarli darajada kengaytirishga olib keldi. O'zbekistonda atmosfera havosini muhofaza qilish ustuvor masalalardan hisoblanadi. Havo ifloslanishini kuzatish va nazorat qilish monitoringi yaxshi yo'lga qo'yilgan. Korxonalar uchun havoni belgilangan miqdordan ortiqcha ifloslagani uchun to'lov va jarimalar belgilangan. O'zbekistonda atmosferani muhofaza qilish to'g'risida maxsus qonun (1996 yil, dekabr) qabul qilingan .

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. "Atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risida" gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni, T.,1996 y.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni. 21-aprel 2017-yil, Toshkent.
3. Qayumov A.A., Raxmonov R.N., Egamberdieva L.SH., Xamroqulov J.H. Tabiatdan foydalanish va uni muhofaza qilish. – T.: "Iqtisodiyot", 2014.
4. Yu.Sh. Shadimetov. "Ekologiya" Toshkent, 2019 y.